

Tupakka- ja nikotiinipolitiikka

Julkaistu 9.10.2020

Vuonna 2010 Suomi kirjasi ensimmäisenä valtiona maailmassa tavoitteekseen saada tupakointi loppumaan kokonaan vuoteen 2040 mennessä. Vuonna 2007 oli jo kielletty ravintolatupakointi, ja siirtymäaikaa oli vuoteen 2009 asti. Tupakoinnin vähentymisen tahti lisääntyi ja vuoden 2016 tupakkalain kokonaisuudistuksessa aikaistettiin tupakoinnin ja muiden nikotiinituotteiden käytön loppumisen tavoitevuotta kymmenellä vuodella.

Hallituksen esityksessä todetaan, että tällä tarkoitetaan käytännössä sitä, että vuonna 2030 alle viisi prosenttia väestöstä käyttää tupakka- tai nikotiinituotteita päivittäin. Hallituksen esityksessä todettiin myös, että tavoitteen saavuttaminen edellyttää muun muassa sitä, että lainsäädäntöä arvioidaan ja uudistetaan tarpeen mukaan.

Vuoden 2016 tupakkalaki toi seuraavia muutoksia:

- Vähittäismyyntipakkauksissa on oltava kuvalliset terveysvaroitukset.
- Tunnusomaisten makujen ja tuoksujen kieltö sellaisina määrinä, jotka antavat tuotteelle muun kuin tupakan tuoksun tai maun. Mentoli kiellettiin siirtymäajan jälkeen vuonna 2020.
- Sähkösavukkeisiin sovelletaan samoja säädöksiä kuin muihin tupakkatuotteisiin.
- Nuuskan tuontiraja on yksi kilo.
- Voidakseen tuoda tupakkatuotteita ja sähkösavukkeiden nikotiininesteitä Suomeen ETA-maiden ulkopuolelta, pitää olla Suomesta poissa yli 24 tuntia. Säädös ei koske lentoliikennettä. Myös tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden netti- ja muu etämyynti on kiellettyä.
- Taloyhtiöiden on mahdollista tietyin edellytyksin kieltää tai rajoittaa tupakointia asuntokohtaisilla parvekkeilla.
- Autossa tupakointi on kiellettyä, kun kydyssä on alle 15-vuotias lapsi.

Näiden toimien lisäksi tupakkatuotteiden hintoja on nostettu jatkuvasti. Tupakkaveroa korotettiin vuosina 2009, 2010, 2012, 2014, 2015 ja lisäksi kaksi kertaa vuodessa vuosina 2016–2018. Arvonlisäveroprosenttia on myös nostettu kahdesti 2010-luvulla. Tupakkatuotteiden nimellishinnat ovat nousseet noin 66 prosenttia vuosina 2009–2018.

Miehistä 19 prosenttia ja naisista 13 prosenttia käytti tupakkatuotteita päivittäin vuonna 2018. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen arvion mukaan nykykehityksen jatkuessa vuonna 2030 tupakkatuotteita käyttäisi päivittäin miehistä 11 ja naisista kuusi prosenttia. Tupakkalain tavoite ei siis näyttäisi toteutuvan nykyisillä keinoilla. Tavoitteen saavuttamisen haasteet liittyvät vahvasti nuuskaan. Nuuskaamisen yleistymisen tarkoittaa, että hyvä kehitys tupakoinnin vähentämisessä ei enää riitä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmä esitti vuonna 2018 [raportissaan](#) 44 uutta toimenpide-ehdotusta tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi. Ehdotuksiin lukeutuivat muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- Tupakkaveron korottamisen jatkaminen vähintään aiemmalla tasolla.
- Useita toimenpiteitä nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisemiseksi. Muun muassa ehdotettiin, että tupakkatuotteiden myymisen ikäraja korotetaan 20 ikävuoteen.
- Useita toimenpiteitä savuttomien ympäristöjen edistämiseksi. Nämä ehdotukset koskivat enimmäkseen tupakointikieltojen laajentamista julkisissa tiloissa.
- Tupakka- ja nikotiinituotteiden markkinoinnin rajoittamista ehdotettiin mm. yhdenmukaisilla tuotepakkauksilla.

- Useita ehdotuksia tupakoinnin lopettamisen tuen lisäämiseksi.
- Verovapaasti EU:n ulkopuolelta maahan tuotavien savukkeiden määrä vähennetään. Nuuskan matkustajatuonnin rajaa pudotettaisiin kymmenesosaan nykyisestä. Lisäksi rikoslakiin lisättäisiin salakuljetuksesta ja laittomaan tuontitavaraan ryhtymisestä törkeät tekemuodot.
- Useita ehdotuksia uusien tupakkattomien nikotiinivalmisteiden säätelyksi.

Työryhmän ehdotuksiin pyydettiin lausuntoja ja niitä antoi 64 eri tahoa ministeriöistä järjestöihin ja tupakkateollisuuden edustajiin. Toimenpiteet saivat lausunnoissa runsaasti kannatusta. Eniten kritiikkiä lausunnoissa saivat verotusta, yhdenmukaisia tuotepakkauksia ja tuotteita sekä matkustajatuontia koskevat ehdotukset. Ehdotus yhdenmukaisia tuotepakkauksia ja tuotteita koskevasta säätelystä jakoi lausunnonantajat selvästi joko sitä voimakkaasti kannattaviin tai vastustaviin.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan lakimuutosta tupakkalakiin työryhmän ehdotusten toimeenpanemiseksi. Hallituksen esitys uudeksi tupakkalaki on odotettavissa syksyllä 2021.

Janne Nahkuri
A-klinikkasäätiö

link

➤ **Lähteet**

Lähde verkko-osoite: <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/paihteet-ja-yhteiskunta/tupakka-ja-nikotiinipolitiikka>